

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอศรีสำราญ จังหวัดสุโขทัย
Factor Affecting the Decision on Sugarcane Production of Farmers in
Si Satchanalai District of Sukhothai Province

วิรมณ ปรางทอง (Wiramon Prangthong)* สินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)**
ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพทั่วไปและกระบวนการปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร (3) การตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกอ้อยโรงงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานในอำเภอศรีสำราญ จังหวัดสุโขทัย ที่ปลูกอ้อยโรงงานในปีการผลิต 2554/55 จำนวน 1,277 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และทำการจับฉลากจากรายชื่อเกษตรกรจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมาย และวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรเกือบสองในสามเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.11 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.81 คน เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสพการณ์ปลูกอ้อยเฉลี่ย 9.39 ปี พื้นที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย 44.57 ไร่ แรงงานในครัวเรือนช่วยผลิตอ้อยเฉลี่ย 2.21 คน จ้างแรงงานช่วยผลิตอ้อยเฉลี่ย 13.71 คน รายได้จากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 9,401.36 บาทต่อไร่ รายจ่ายจากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 4,921.27 บาทต่อไร่ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกอ้อยโรงงานในช่วงปลายฤดูฝน ไถเตรียมดินก่อนปลูกเฉลี่ย 6.33 ครั้ง อายุไถต่ออ้อยเฉลี่ย 2.89 ปี ใช้น้ำฝนในการปลูกอ้อย เกษตรกรเกือบสองในสามไม่เคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย (3) คุณลักษณะของอ้อยและการขนส่งผลผลิตมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในระดับมาก (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสพการณ์ในการปลูกอ้อย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานผลิตอ้อย และการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย (5) เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการปลูกอ้อยโรงงานในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูกลงและจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร รัฐบาลควรมีการปรับราคาอ้อยขึ้นต้นรวมทั้งเงินช่วยเหลือค่าอ้อยขึ้นต้นให้สูงขึ้น โรงงานน้ำตาลควรมีการจัดสรรคิวอ้อยรวมทั้งจ่ายเงินค่าอ้อยให้เร็วขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริม/สนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ อ้อยโรงงาน ศรีสำราญ สุโขทัย

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช prangthong23@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agastpar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to study (1) the basic social and economic conditions of farmers, (2) the general conditions and process of sugarcane production of farmers (3) the farmers' decision-making in growing sugarcane, (4) the factors affecting the decision-making in sugarcane production of farmers, and (5) the problems and suggestions of farmers for the sugarcane production.

This study was a survey research. The population in this study were 1,277 farmers who had produced sugarcane in Si Satchanalai District of Sukhothai Province in the production year of 2011/2012. The samples were selected by using stratified random sampling methodology and drawing lots from the farmers' name list up to 305 persons. The data were collected by using a structured interview. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, interpretation and multiple regression analysis.

The findings of this study were as follows: (1) Nearly two-thirds of farmers were male and their average age was 47.11 years old. Most of them were married and educated at primary level. The average number of their family members was 3.81 persons. Almost all of them were members of a farmer institute. The average duration of their experience in the sugarcane production was 9.39 years. The average of their area used for growing sugarcane was 44.57 rai. The average number of labors in their families for sugarcane production was 2.21 persons, and labors employed was 13.71 persons. Their average income and expense from sugarcane production were 9,401.36 and 4,921.27 baht per rai, respectively. (2) Most farmers grew sugarcane in the late rainy season. The average number of plowing for soil preparation before planting was 6.33 times. The average year for keeping sugarcane stump was 2.89 years. Rainwater was used for sugarcane production. Nearly two-thirds of farmers had never been trained in sugarcane production. (3) Characteristics of sugarcane and transportation of products had a significance level that affected the decision-making of farmers. (4) Factors affecting the decision-making of farmers in growing sugarcane were gender, level of education, number of family members, experience in growing sugarcane, number of family members as labors for growing sugarcane and participation in training on sugarcane production. (5) The studied farmers had problems at medium level. The suggestions including the relevant departments should coordinate for sale distribution channels and sourcing inputs for low-interest loans to farmers. Government sector should adjust gross sugarcane price including sugarcane subsidy for the higher margin. Sugarcane queues should be properly allocated, and sugarcane payment should be made more sooner. Lastly, relevant agencies should be encouraged to seriously provide sugarcane farmers with continued support.

Keywords: Factors affecting the decision-making, Sugarcane, Si Satchanalai, Sukhothai

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา prangthong23@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา sineenuch.san@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา agastpar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำตาลทราย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลทรายอันดับ 2-3 ของโลก ติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำรายได้ให้กับประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 2554: คำนำ)

จังหวัดสุโขทัยเป็นแหล่งปลูกอ้อยที่สำคัญจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย และอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย จากการสำรวจพื้นที่เพาะปลูกอ้อย ในปีการผลิต 2554/55 โดยอาศัยข้อมูลจากดาวเทียม ประกอบกับการเก็บข้อมูลทางภาคพื้นดิน พบว่าจังหวัดสุโขทัยมีพื้นที่ปลูกอ้อย 189,346 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกในอำเภอสวรรคโลก 62,218 ไร่ อำเภอศรีสำดแล 44,098 ไร่ อำเภอศรีนคร 41,628 ไร่ อำเภอคีรีมาศ 20,772 ไร่ อำเภอทุ่งเสลี่ยม 6,228 ไร่ อำเภอศรีสำโรง 5,080 ไร่ อำเภอบ้านด่านลานหอย 4,820 ไร่ อำเภอกงไกรลาศ 2,714 ไร่ และอำเภอเมืองสุโขทัย 1,788 ไร่ (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย 2555: 28-29) โดยผลผลิตอ้อยของจังหวัดสุโขทัยกว่าร้อยละ 80 ส่งเข้าหีบในโรงงานน้ำตาลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 2 โรงงาน คือ โรงงานน้ำตาลอุดรดิตถ์ (วังกะพี้) และ โรงงานน้ำตาลไทยเอกสิทธิ์ (มนต์ชัย หน่อสุวรรณ 2553: 1-2) ทั้งนี้ปัจจุบัน โรงงานน้ำตาลอุดรดิตถ์ได้ย้ายมาตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย โดยใช้ชื่อว่าโรงงานน้ำตาลทิพย์สุโขทัย มีกำลังการผลิตน้ำตาล 18,000 ตันต่อวัน โรงไฟฟ้าชีวมวล (กากอ้อย) ขนาด 36,000 กิโลวัตต์ และ โรงงานน้ำตาลไทยเอกสิทธิ์ได้ย้ายมาตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ประกอบกับจังหวัดสุโขทัยมีนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชไร่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมรองรับ อันส่งผลกระทบต่อรูปแบบการผลิตและพื้นที่เพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ

อำเภอศรีสำดแลเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย ที่มีการปลูกอ้อยมากเป็นอันดับสองของจังหวัด และอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเป็นลำดับสาม รองจากข้าวเหนียวและข้าวนาปรัง มีพื้นที่เพาะปลูกปี 2553/54 จำนวน 51,578 ไร่ เกษตรกร 1,277 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 12.5 ตันต่อไร่ ปัจจุบันพื้นที่ปลูกอ้อยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการส่งเสริมให้ปลูกเพิ่มขึ้นเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานน้ำตาลทิพย์สุโขทัย (สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำดแล 2555: 60) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพการผลิตอ้อยโรงงาน การตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงาน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการปลูกอ้อยของเกษตรกรในอำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาการผลิตอ้อยโรงงาน รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการผลิตอ้อยของเกษตรกร รวมทั้งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานในอำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย
2. สภาพทั่วไปและกระบวนการปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย
3. การตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอศรีสำดแล จังหวัดสุโขทัย
5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกอ้อยโรงงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานในอำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย ที่ปลูกอ้อยโรงงานในปีการผลิต 2554/55 จำนวน 1,277 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีจับสลากจากรายชื่อเกษตรกรจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพทั่วไปและกระบวนการปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร (3) การตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกอ้อยโรงงาน โดยมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ทำการทดสอบความเชื่อมั่นจากเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 คน มีค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือคือตอนที่ 3 และ 4 เท่ากับ 0.798 และ 0.976 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปรผล และวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่าเกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.6) เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.11 ปี โดยเกือบครึ่ง (ร้อยละ 43.6) อายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.5) สมรสแล้ว เกษตรกรกว่าสองในสาม (ร้อยละ 70.8) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.81 คน เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.0) เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.5) เป็นสมาชิกโรงงานน้ำตาล มีประสบการณ์ในการปลูกอ้อยเฉลี่ย 9.39 ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกอ้อยโดยเฉลี่ย 44.57 ไร่ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.9) ปลูกอ้อยในพื้นที่ถือครองของตนเอง มีแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยผลิตอ้อยเฉลี่ย 2.21 คน มีการจ้างแรงงานช่วยในการผลิตอ้อยเฉลี่ย 13.71 คน รายได้จากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 9,401.36 บาทต่อไร่ รายจ่ายจากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 4,921.27 บาทต่อไร่ เกษตรกรกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.5) ใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกอ้อย เกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.1) มีภาระหนี้สิน กว่าสามในสี่ (ร้อยละ 78.8) กู้เงินในระบบเฉลี่ย 205,311.76 บาท

2. สภาพทั่วไปและกระบวนการปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร

2.1 สภาพทั่วไปของการปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.6) ทำการปลูกอ้อยในช่วงปลายฤดูฝน (ตุลาคม-ธันวาคม) เกษตรกรเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.7) ปลูกอ้อยพันธุ์ขอนแก่น 3 ซึ่งซื้อมาจากเอกชน สองในสามของเกษตรกร (ร้อยละ 66.2) ใช้น้ำฝนในการปลูกอ้อย อ้อยในไร่ของเกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 63.6) เป็นอ้อยปลูกใหม่ มีอายุการไว้ต่อเฉลี่ย 2.89 ปี โรคระบาดที่พบมากในไร่อ้อยของเกษตรกรเกินหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 39.0) คือ โรคนิวมา แมลงศัตรูที่พบมากในไร่อ้อยของเกษตรกรเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.5) คือ หนอนกอ เกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 63.9) มีการเผาใบอ้อยก่อนเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.7) ระบุว่ามีสาเหตุมาจากจ้างแรงงานยาก เกษตรกรกว่าสามในสี่ (ร้อยละ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ละ 78.4) จำหน่ายผลผลิตเองที่โรงงาน โดยเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.7) ใช้รถบรรทุก 10 ล้อรับจ้าง (ร้อยละ 81.3) ในการขนส่งผลผลิตเข้าสู่โรงงาน เกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.5) ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย แหล่งความรู้ที่ได้รับของเกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.1) มาจากเพื่อนบ้านหรือญาติ

2.2 กระบวนการปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรมีการไถเตรียมดินก่อนปลูกเฉลี่ย 6.33 ครั้ง เกษตรกรเกือบทั้งหมดจ้างรถแทรกเตอร์ไถเตรียมดิน โดยร้อยละ 49.8 มีการจ้างรถแทรกเตอร์เพื่อไถเตรียมดินกว่าสามในสี่ของเกษตรกร (ร้อยละ 76.4) ปลูกอ้อยโดยใช้เครื่องปลูก เกษตรกรทั้งหมดมีการใช้ปุ๋ย แยกเป็น 1) ปุ๋ยอินทรีย์ ใส่เฉลี่ย 2.48 ครั้ง อัตราเฉลี่ย 41.15 กิโลกรัมต่อไร่ 2) ปุ๋ยเคมี ใส่เฉลี่ย 2.34 ครั้ง อัตราเฉลี่ย 35.92 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรสามในสี่ (ร้อยละ 77.4) ป้องกันกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมี เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 59.3) เก็บเกี่ยวอ้อยโดยใช้แรงงานคน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร

3.1 ด้านคุณลักษณะของอ้อย พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าคุณลักษณะของอ้อยมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก

3.2 ด้านความพร้อมและความเหมาะสมในการปลูกอ้อย พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าความพร้อมและความเหมาะสมในการปลูกอ้อยมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง

3.3 ด้านแหล่งเงินทุนและสินเชื่อ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าแหล่งเงินทุนและสินเชื่อมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง

3.4 ด้านการขนส่งผลผลิต พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่า การขนส่งผลผลิตมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก

3.5 ด้านการตลาดและผลตอบแทนด้านราคา พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่า การตลาดและผลตอบแทนด้านราคามีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง

3.6 ด้านการได้รับการสนับสนุน/ส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่า การได้รับการสนับสนุน/ส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง

3.7 ด้านทัศนคติและค่านิยมด้านอาชีพ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าทัศนคติและค่านิยมด้านอาชีพมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับน้อย

3.8 ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง

3.9 ด้านปัจจัยอื่นๆ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าปัจจัยอื่นๆ มีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับน้อย

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร

4.1 ด้านคุณลักษณะของอ้อย พบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

4.2 ด้านความพร้อมและความเหมาะสมในการปลูกอ้อย พบว่ามี 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ และประสบการณ์ในการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ มี 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ และการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ

4.3 ด้านแหล่งเงินทุนและสินเชื่อ พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ

4.4 ด้านการขนส่งผลผลิต พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ เพศ ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ

4.5 ด้านการตลาดและผลตอบแทนด้านราคา พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ มี 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ

4.6 ด้านการได้รับการสนับสนุน/ส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ มี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

4.7 ด้านทัศนคติและค่านิยมด้านอาชีพ พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานผลิตอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

4.8 ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานผลิตอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ มี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

4.9 ด้านปัจจัยอื่นๆ พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานผลิตอ้อย ซึ่งมีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

5. ระดับปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

6. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกอ้อยโรงงาน มีข้อเสนอแนะว่า 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูกให้แก่เกษตรกร 2) ควรมีการจัดสรรคิวอ้อยจากโรงงานน้ำตาลให้เร็วขึ้น 3) รัฐบาลควรมีการปรับราคาอ้อยขึ้นต้นรวมทั้งเงินช่วยเหลือค่าอ้อยขึ้นต้นที่สูงขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น 4) โรงงานน้ำตาลควรมีการจ่ายเงินค่าอ้อยให้เร็วขึ้น 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร และ 6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริม/สนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย พบว่าเกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.5) ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อย สอดคล้องกับสุจรรยา วงษ์พัฒน์ (2548: 119) ที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 63.5 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกอ้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีการตั้งสมประสงค์การปลูกอ้อยมานาน จนเกิดความเชี่ยวชาญและสามารถปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพ คู้มค่ากับการลงทุน เหมาะสมกับสภาพการผลิตของตนเองได้ และเกษตรกรเห็นว่าการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จากเพื่อนบ้านหรือญาติ สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และสามารถเห็นผลเชิงประจักษ์ ในขณะที่การปลูกอ้อยนั้นเกษตรกรจะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญจึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นนอกเหนือจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อยจากเพื่อนบ้านหรือญาติแล้ว แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อยอื่นๆ จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับอภิวัฒน์ คำสิงห์ (2555: 84) ที่รายงานว่าการใช้นวัตกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร และการเสริมสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว จะเป็นการยกระดับคุณภาพผลผลิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวไร่อ้อย และสุชาสินี ภูจันทร์ (2550: 117-118) ที่กล่าวถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอ้อยให้แก่เกษตรกรว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจด้านอาชีพการทำไร่อ้อยมากขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร

2.1 ด้านคุณลักษณะของอ้อย พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าคุณลักษณะของอ้อยมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร ได้แก่ 1) เพศ ซึ่งส่งผลในเชิงลบ นั่นคือ ถ้าเกษตรกรเพศชายมีจำนวนเพิ่มขึ้น ระดับการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรมีแนวโน้มลดลง แตกต่างกับงานวิจัยของ T. Rajula Shanthly (2010: 115) ที่พบว่าเพศชายจะมีบทบาทหลักในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมในไร่อ้อยตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว ส่วนเพศหญิงจะมีบทบาทหลักในการจัดการทางการเงิน อาจเป็นไปได้ว่า การปลูกอ้อยโรงงานต้องใช้เงินลงทุนสูง การตัดสินใจจะปลูกหรือไม่ต้องมาจากการร่วมตัดสินใจของสมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับ Stockbridge (2007) อ้างใน Waswa et al (2012: 3686) สัมพันธ์กับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรในระดับมาก ได้แก่ ตนเอง บุคคลในครอบครัว และญาติ 2) ระดับการศึกษา พบว่าหากเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ระดับการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับจตุพล ทองบุตร (2553: 148) ที่กล่าวว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นปัจจัยช่วยในการตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 3) ประสบการณ์ในการปลูกอ้อย ซึ่งส่งผลในเชิงบวกต่อระดับการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงาน ดังเห็นได้จากเกษตรกรซึ่งมีการตั้งสมประสงค์การปลูกอ้อยเฉลี่ย 9.39 ปี จนเกิดความเชี่ยวชาญและสามารถปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพ คู้มค่ากับการลงทุน เหมาะสมกับสภาพการผลิตของตนเองได้

2.2 ด้านการขนส่งผลผลิต พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าภาระขนส่งผลผลิตมีระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก สอดคล้องกับเอกรินทร์ รอดจากภัย (2553: 64) ที่พบว่าหนึ่งในเหตุผลของการตัดสินใจทำไร่อ้อยของเกษตรกรคือ อยู่ใกล้แหล่งรับซื้อผลผลิต และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร ได้แก่ เพศ ซึ่งส่งผลในเชิงลบ นั่นคือ ถ้าเกษตรกรเพศชายมีจำนวนเพิ่มขึ้น ระดับการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกรมีแนวโน้มลดลง แตกต่างกับงานวิจัยของ T. Rajula Shanthly (2010: 115) ที่พบว่าเพศชายจะมีบทบาทหลักในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมในไร่อ้อยตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว อาจเป็นไปได้ว่าการย้ายโรงงานน้ำตาลมาตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอศรีสะเกษ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่เพาะปลูก มีการจัดระบบคิวขนส่งอ้อยที่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถจัดระบบการขนส่งของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ระดับปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกอ้อยสูง จนเกิดความเชี่ยวชาญ และสามารถปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพ คู่แข่งกับการลงทุน เหมาะสมกับสภาพการผลิตของตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) เกษตรกรควรรหาโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมหรือศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อยเพิ่มเติมอยู่เสมอ เนื่องจากการฝึกอบรมจะมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และการประสบความสำเร็จด้านอาชีพการทำไร่อ้อย
- 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มช่องทางการให้บริการข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกอ้อยให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยโรงงานของเกษตรกร
- 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัดสุโขทัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โรงงานน้ำตาลสมาคมชาวไร่อ้อย ควรพิจารณาประสานแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูก รวมทั้งจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร
- 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร โรงงานน้ำตาล สมาคมชาวไร่อ้อย ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรออกส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ ด้วย เนื่องจากมีโรงงานน้ำตาลย้ายมาตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสุโขทัยหลายโรงงาน และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์) มีนโยบายกำหนดให้อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ
- 2) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงผลกระทบของการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกพืชชนิดอื่นๆ มาเป็นอ้อยโรงงาน
- 3) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลพื้นที่ปลูกอ้อยโดยแยกเป็นอ้อยปลูกใหม่ อ้อยต่อ 1 อ้อย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) เทคโนโลยีการผลิตอ้อย กรุงเทพฯ บริษัท นิเวศธรรมดาการพิมพ์ จำกัด
- จตุพล ทองบุตร (2553) "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- มนต์ชัย หนองสุวรรณ (2553) "อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายกับศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด" ใน *บทบาทการส่งเสริมการปลูกอ้อยของภาครัฐและเอกชน* วันที่ 7 กันยายน 2553 โรงแรมไพลิน จังหวัดสุโขทัย คณะอนุกรรมการอ้อยระดับท้องถิ่นเขต 7 จังหวัดอุตรดิตถ์ หน้า 1-7
- สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสะเกษ (2555) *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอศรีสะเกษ จังหวัดสุโขทัย ปีพ.ศ.2556-2558* สุโขทัย สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสะเกษ
- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (2555) *รายงานพื้นที่ปลูกอ้อย ปีการผลิต 2554/55* สำนักงานนโยบายอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย
- สุจรรยา วงษ์พัฒน์ (2548) "ความต้องการส่งเสริมและบริการของชาวไร่อ้อยในจังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุธาสิณี ภูจันทิก (2550) "สิ่งจูงใจในการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อภิวัฒน์ คำสิงห์ (2555) "น้ำตาลไทยเอกลักษณ์ (KTIS) จับมือจอห์น เดียร์ ทูม 500 ล้าน พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไร่อ้อย" *เทคโนโลยีชาวบ้าน* 24, 535 กันยายน : 84
- เอกรินทร์ รอดจากภัย (2553) "การจัดการการผลิตอ้อยของเกษตรกรที่ทำสัญญากับโรงงานน้ำตาลไทยเอกลักษณ์ ตำบลคลองขาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย" การศึกษาอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Shanthy, T. Rajula (2010) "Gender Perspectives for Sustaining Sugarcane based Farming System" *Indian Res. J. Ext. Edu.* 10, 1 (January): 112-116
- Waswa F., Gweyi-Onyango J.P. and Macharo M. (2012) "Contact sugarcane farming and farmer's income in TheLake Victoria basin, Kenya" *Journal of Applied Bioscience*: 3685-3695